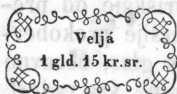

GLASNIK SLOVENSKI.

Veljâ

1 gld. 15 kr. sr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti

1 gld. 30 kr. sr.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 6.

V Celovcu 15. septembra 1858.

2. zv.

Mati in sin.

(Zložil J. Radonjevič.)

Večerni plam žari nebó,
Čez gore zлива se, višine,
Mračí tihota že doline,
Zvonovi „Ave“ že pojó.

Sin materi roko podá,
„Ne toži“, reče, „zdrava bođi,
Če tudi daleč pot me vodi,
Moj duh pri tebi je domá.

„Z očesa zbríši si solzé, —
In kedar slišiš omarijo,
O spomni se, da k teb' hitijo
Iz ptujih krajev vse željé.

Oziraj v jasno se nebó,
Večernica ti bo nosila
Od tvojga sina pozdravila
Čez sinje morje, čez goró.“

In šel je sin na daljno pot;
Vetrovom jadra so razvili,
Valovi srečno jih nosili,
Rešili jih morjá togot.

Na sternem bregu tam stojí,
Pod njim se penijo valovi,
Raztresajo nebó gromovi,
In stari hrast se v dno zruší.

Sercé mladenču trepetá,
Okamnjeni so mu koraki;
In stergajo se zdaj oblaki,
Večernica mu zamigljá.

Zavrè mu v žilah mlada kri,
Pogum mu vname spet očesa,
Ga zvezde tolažé, nebesa,
V njih matere spomin živí.

Oblak prinaša mu slovó
Iz daljne, srečne domačije,
In omarije glas mu bije
Z večerno sapo na uhó.

Mu serce vedno tolaží,
Mu up navdaja zvezda mila, —
Al enkrat več se ni vernila
In med oblaki otamní.

In zabolí ga zdaj sercé,
Okó se tamno v dno ozira,
Mu v ustih tožbe glas zamira,
Mu lica mlade obledé.

„O mati! kje te najdel bom,
Kje draga, zlata domovina?“ —
Odgovor daje razvalina —
Nad njo bučí sodivni grom.

Perve tri zgodbe, ki jih pametim.

I. Svatba in smert.

△ Ujec se mi je ženil. Dokler so svatovali svatje v hiši, igrali smo se deca v skednju blizo hiše, tekaje okoli velike protine (klopí) in obešaje se na njo. Ta težka protina iz terdega lesa je inela ročo (naslon) in je stala sredi skednja — zakaj? tega ne vem, — Dolgo

smo se lovili okoli nje, dolgo se ji obešali na ročo, vriskaje od prevelikega veselja, posebno, kedar se je kdo izmed tovaršije prekoberčil in zvalil na tla, pa se smejal z drugimi vred na ves glas, čeravno bi bil nekteri morda rajši jokal in vekal. Pa berž nas mine vsa radost. Preveč žgancov se nas je obesilo zad na ročo — klop premahne — pade — in ubije pri ti priči ženihi in predragi materi moji po poli brata, meni pa najmlajšega ujčeka, ki je bil malo starši od mene — ondaj sem zverševal, kakor so mi pravili potler stariši, še le tretje leto.

Kako smo prišli na svatbo — smo li hodili, smo li se vozili iz M . . . ke v Rosavnice (vas blizo Kolpe na kranjsko stran) — tega ne pametim čisto nič; ali kako je klop premahnila, kako so drugi, ki so bili na krajih, naglo odleteli, kako se je zvernila nesrečna protina mlademu mojemu ujčeku, ki je visel zad sredi roče, z leto ročo ravno na persica, kako smo vekali, kako so privreli svatje iz hiše v skedenj, kako je ležalo mertvo dete v mali hiši v zibki, kako smo ga hodili gledat in kropit — vse to pametim jako dobro še dan danes, in vidim ubogega merlička, kako leži v zibeli, kakor da bi mi bil pred očmi; še zdaj mi je pred očmi tudi revna mati njegova, meni stara mati, kako sedi pri zibki na stolcu, in toči britke solze. Svatbo in smert h krati v hiši imeti — enega sina ženiti, enega pa tako izgubiti, — svatje so se še oni dan razšli, smert je v hiši ostala — ktera mati se ne bi jokala?!

Ta strašna nesreča me je zdermala od glave do nog — ta strašna zgodba je prva, ki jo pomnim, odkler pomnim. Da se ni pripetila, ne vem, bi li pomnil svatbo dragega svojega ujca, ki je bil pravi brat mile moje matere. *) Da se ni pripetila nesreča v skednju, ne vem, bi li pomnil, kako smo se igrali in skakali okoli nesrečne protine; zakaj berž po tem mi je spet zaspal spomin. Ne vem, kaj se je godilo z nesrečnim merličem na dalje; ne vem, kakov mu je bil sprevod, le križ pa gospoda vidim — rekel bi — kakor skozi gosto mrežo; ali kako smo se vračali domu, in kaj se je godilo poslej z menoj in okoli mene, — tega ne pametim in se ne morem spomniti ne stvarice do šestega leta.

To nam kaže, kako se prebudi detetu pamet (spomin), ki še spi po kaki silni zgodbi, in kako spet zadremlje in spi, dokler je (ga) ne predrami kaj posebnega. Neki prijatelj mi je pravil, da ne pomni stare matere svoje čisto nič, to pa pomni prav dobro, kako so ga vzdignili, naj poljubi njeno mertvo telo, preden ga iznesó iz hiše in pokopljejo; po tem pa spet dolgo ničesar.

*) Tudi le-ta ujec mi je umerl 10 let pozneje po kratki bolezni zato, ker je pal na neki svatbi, prejahovaje se z drugimi jahači, po nesreči s konja. Ravno zato je bil umerl tudi prvi mož materi moji. Pal je s konja na svoji svatbi, in ni vstal več s postelje, dokler ga niso prenesli (9 mesecev po padcu) na žagance (deske). To gredoč le zato, da pokažem, koliko nesreč izhaja iz nektere stare šege in navade.

II. Novinci vojaški odhajajo na vojsko.

Nekega dne, ko sem bil v šestem letu, zaslišim s hišnega praga strašen jok, kakor za kakim merlom. Serpo gledam proti oni hiši, iz ktere se je čulo prežalostno javkanje dveh ženskih, in naslušam, kaj je to. Tačas prihité tudi mati na prag. „Zakaj se pa tako jokajo pri Tkalčevih? *) je li jim kdo umerl?“ poprašam mater. — „Ni, neg' so jim vzeli Jožeta na vojsko.“ — Toliko da so izgovorili mati te besede, pride Tkalčev Jože, ki je bil lep in vesel mladeneč s culo v roki naglo iz za ogra Tkalčeve hiše, kakor da bi htel uteči silnemu joku, pa se oberne še enkrat in veli, mahaje s klobukom: „Z Bogom, z Bogom, preserčna moja mati! — z Bogom, z Bogom, predragi moj oče! — z Bogom, z Bogom ljubeznjiva moja sestra! — z Bogom, z Bogom vsi poštenja vredni sosedje!“ . . . še nekaj je htel reči; ali v ta mah priletite mati in sestra za njim na ves glas jokaje, ter se mu oklenete za vrat kakor klešče, ena z desne, ena z leve strani. „Oj predragi moj sin! — oj zlato moje dete, ki sem te pod sercom nosila, ki sem te s sladkim svojim mlekom dojila! — preljubi, oj preserčni moj brat, edino veselje moje, kam greš od nas? morda te ne bom nikdar več vidila živega na svetu!“ Tako ste javkale mati in sestra, da bi se omečil terdi kamen, in ga niste htele izpustiti dolgo časa. Za tega so se odpirale okna vseh hiš sosedskih; nekteri so gledali in poslušali z oken; nekteri so izhajali pred vrata; najbliže sosede so prihajale do ogra in tolažile prežalostno mater in sestro, da so si utirale tudi one s svojimi višnjevimi zastori solze z lica. Tudi naša soseda izide na dvorišče, in reče materi moji, ki so stali z menoj vred še zmirom na hišnem pragu: „Res je žalostno, kedar si odkojijo stariše sina, da je že za vsako rabo, da jim pomaga že gospodariti, pa jim ga vzamejo na vojsko.“ „A kaj ne bi bilo tužno in žalostno — rečejo mati — ravno tako se mi vidi, kakor da bi ga peljali živega do mertvaške jame in ga silili va-njo.“ —

„Kaj pak! ženske ste ženske; nisem li bil tudi jaz na vojski pa not me zdravega in veselega, da si imam že sivo glavo!“ tako presečijo materi besedo stari oče, ki so prišli natihoma iz zad do praga. „To se zna — velé na dalje — da starišem to ni veselje; pa ni drugači. Kdo nas bo pa branil sovražniku, da ne plane nad nas in nam ne otme vsega, kar imamo suhega in sirovega, poverh pa še življenje. Da ni vojščakov, vsi možki, tudi oženjeni bi morali iti na vojsko. Koliko očetov bi bilo pobitih, koliko drobne dečice bi ostalo brez očeta, koliko žen brez moža! Ni li tako bolje, da jemlje cesar ne oženjene fante na vojsko? **) kaj?“ — „Res, da je; pa je vendar

*) Izmišljeno ime.

**) Pri nas pravijo „na vojsko“ so ga vzeli, če tudi ondaj ni vojske, t. j. sploh namesto: „k vojščakom“. Pis.

velika žalost, soseb materi, ki zna najbolje, koliko preterpi z detetom, preden ga odkoži“ — odgovoré spoštljivo mati.

Tačas so pregovorile sosede mater in sestro Jožetovo, da ste ga izpustile. Serčni Jože si obriše na naglem vsako oko enkrat, kakor da bi ga bilo sram, privzdigne klobuk pa berž zavriska, da se je čulo po vsem Požegu do Veselice in se pridruži drugim novincem, ki so ga čakali. Bilo jih je šestero ali sedmero. Pravili so, da so bili že lani poterjeni, zdaj so jih pa pozvali.

Od Tkalčeve hiše do naše ni več kot kakih trideset korakov. Ko pridejo novinci s cveticami za klobuki pred naso hišo, v kateri je bila tudi kerčma, postanejo pred njo, pokličejo verč vina, zasučejo klobuke po strani in zapojó, da se je razlegalo po vsem mestu, le-to popevko :

Tič'ce pojó
Rož'ce cvetó
Moj'ga veselja nazaj več ne bo.

Jest 'mam pa že
Sabljo novó,
Za soldaški stan nabrušeno.

Kam pa je šlo?
Kam pa je šlo?
V belo Ljubljano maširalo bo.

Jest 'mam pa že
Čako novó,
Za soldaški stan pripravljeno.

Jest 'mam pa že
Puško novó,
Za soldaški stan pripravljeno.

Jest 'mam pa že
Čizme nové,
Za soldaški stan pripravljene.

Jest 'mam pa že
Komašne nove,
Za soldaški stan pripravljene.

Tako našteva ta popevka vso opravó vojaško od glave do nog. Nikdar poslej je nisem slišal več peti. Lahko sem si jo zapazil, zato ker se ponavljajo do malega zmirom ene besede. Razum več drugih, ki jih pa ne pomnim, so popevali tudi prelepo in možko narodno pesem :

Prišli so k meni
Štirje rumeni,
Soldatje so b'li;
Puške dol' pokladajo,

Mene sabo vabijo:
Pojmo v Ljubljano
Do kapitana
Soldaškega i. t. d.

Lepa pesem privabi berž poslušavcov na kupe. Tako se je zgodilo tudi ondaj. Vse polno se jih je nabralo sosebno pa dečarije. Nekteri materi, bratom in sestricam poterjencov so igrale o veseljem petju svetle solzice v očeh, pa ne od veselja, ampak od žalosti.

„Ne znam, kako bi mogel biti človek tako vesel, ko gre na vojsko!“ reče stara žena, — „smerti naproti!“ — pristavi druga.

Zdaj se pokaže za zapertim oknom sosedova Reza, zajoče na ves glas, pa si zakrije berž obraz z roko, in nam izgine spet izpred oči. — „Zakaj se pa joče Reza? saj nji niso vzeli brata na vojsko“ — poprašam začudivši se mater. — „Zato, ker je rada vidila Jermanarjevega Maticka.“ — S tem odgovorom sem zadovoljel,

čeravno nisem ondaj vedil, kako in kaj? Dobro sem vidil, da so se pcedile tudi Matičku, lepemu fantu visoke rasti, ko je pogledal proti oknu sosedove hiše, debele srage po licu; pa berž zauka in zapoje, da ne bi kdo mislil, da je kilavec (da se boji), pa menda tudi zato, da bi prikriil serčno žalost, ki ga je terla, pa ga je bilo sram, da bi jo kazal. (Konec prihodnjíč.)

✓ Pripovedke iz Martiniverha.

(Zapisal J. Tušek.)

2. Ož.

Ož je kača, dolga kot grabljišče, in stanuje pod hišnim zidom pod ognjiščem ali vsaj blizo hiše. Domačim ne stori nič hudega, je njih naj večí prijatelj, varuje hišo nesreče in igra z otroci. — Opol-dne je vzela gospodinja južino iz peči, pustila pak lonček jedi pri žerjavici. Ljudje so odšli na delo. Ož prileze izpod ognjišča v peč in po-je, kar mu je pripravila gospodinja. Zvečer pride gospodinja kurit za večerjo, ož izleze iz peči in zgine počasi pod ognjiščem. Pri eni hiši so bili enkrat prilezli vsi oži na njivo k ženjicam. To ne more biti nič dobrega, si mislijo ženjice in gredó domu. Res, kar zagledajo, kako je švigal ogenj iz dimnika, ktereга so po sreči še pogasiti zamogle! —

Stala je hiša na samoti ne daleč od potoka, ki teče po dolinici. Uro hoda ni bilo hiše na nobeno stran. Na vertu blizo hiše je stala posamna od germovja obdana skala, ki se je gotovo nekđaj privalila bila z hriba. Imeli so pa tudi pri hiši edinega sinka, ki je prosil vsaki popoldan kruha in potem šel, da nobeden ni vedel kam. Materi se je jelo čudno dozdevati to, posebno ker brez kruha se ni ganil nikoli od vogla hiše. Mati povedó to očetu in oba skleneta, gledat iti, kam da sin hodi. Gresta za njim in prideta do velike skale, ki je stala na vertu. Tu ga vidita, kako je sedel na tleh in drobil kos kruha, ga sam jedel in ga dajal tudi ožu v usta, ki mu je v rōč zvit na kolenih le-žal, glavo kviško deržé. Oče priskočijo in óža ubijejo; sinček pa začne jokati in tožiti očetu: Zakaj ste mi ubili mojega tička! — Ni se dal potolažiti, hirati je jel in kmalo je tudi on umerl žalosti.

3. Žiljstan.

Med robovjem in skalovjem je pusto, tiho in mertvo vse, samo stari gadje stanujejo tam, ki delajo imenitno stvar: žiljstan. Pri tem imenitnem pa težkem delu se pa upehajo jako, da so vsi penasti. Pa, joj, draži jih nikar, če ne, te bodo! Vedi, da niso nikoli tako razka-čeni, kakor zdaj!

Žiljstan je tako čudna stvar, da nobeden ne vé nič gotovega povedati od njega. Pravijo, da je podoben čudno pisanim kroglicam, ki so skup nabrane, kakor jagode v molik.

Kdor dobi žiljstan, ima vsega obilo, kar če. Položi ga v žito, nikoli ti ne bo žitnica prazna, primi ga z denarji v roki, ne bo ti prišla kača v mošnjo. Če bi ga prijela kaka deklé, bi dobila potem koš otrok; z eno besedo ž njim imaš tudi vsega, česar ti serce poželí!

Vem, da bi ga tudi ti rad dobil. Spleti tedaj slamnato koló, polij ga s stopljeno smolo, pojdi tje, kjer stanujejo gadje, zažgi kolo in ga potakaj čez pridne gade. Vsi se bodo zvili v róče in se spustili za gorečim kolesom. Samo eden bo ostal in varoval zaklad. Ubij ga, vzemi mu žiljstan in, permaruha, nikoli ne boš stradal, če ti kdo ne ukrade žiljštana, kakor so bili naredili pred tridesetimi leti pri Mecsnovih tatje. Pa res, kaka bogatija je bila popred pri Mecesu! Od tistega časa je pa šlo vse narobe; nesreča čez nesrečo povsod, tako da je zdaj taka beračija, da Bog pomagaj!

Popotovanje po Bosni.

III.

Banjeluka: terdnjava. tlak. štacune. džamija Feradija. kajmakan. Ramazan (turški post.) turško jedilo. Jacije (peta ura molitve pri Turcih). klanjanje v ramazanu.

Mudil sem se v Banjeluki osem dni; zató sem imel časa zado-
sti, mesto dobro pregledati. Nekteri terdijo, da je bilo tukaj mesto
uže o časih Rimljanov, pa za to mnenje ni zdaj nič živih dokazov.
Ako pa uzamemo na um verijo na vtoku dveh vodá Verbanje in Cer-
kvine v reko Verbas, množino toplih mineralnih virov in raznih rud-
nikov, ostanke velicih zidanih plošč na berdu Laužu, bi mogli biti misel
tistih, ki terdijo, da je to mesto uže Rimljanom dobro znano bilo.
Banjeluški grad ali terdnjava stoji nekako v sredi mesta, ima precej
pokvarjene ograde in dvojne vrata, pri katerih sta dva lesena mosta.
Ta grad je bil uže o časih bosniških kraljev. Konec 15. stoletja je
padel pod oblast kralja Matijaža Korvina; leta 1528 je bil prisiljen za-
povednik Andrej Radatovič, da ga je prepustil Turkom, pa ga je po-
prej zapalil; leta 1688 ga je vzel Turkom knez Ludvik badenski, pa
je kmalu spet prišel v turške roke in zastonj ga je obsedal leta 1737
z 7000 vojniki vojvoda Hildburgshausen, kterega je ravno tisto leto 4.
dan avgusta bosniški vezir Alipaša, tajno pridši čez gore iz Podražice
na banjeluškem polju, popolnoma potolkel. Tu sta padla generala Du-
vel in Mifling, mnogo konjikov in pešcov je našlo smert v Verbasu.
Vzeli so Turki našim 12 topov, tri bombe, 2300 šotorov, 15.000
sodecov smodnika in mnogo drugega orožja; še dan danas spominjajo
se radi te bitve Turki. Banjeluške hiše imajo vse po eno nadstropje.
Po sredi ulic je do kolena blata, pri krajeh je tlak, kterega je Kulin
ban naredil, po tem takem že 700 let star. Ne vem, ali je resnično
to sporočilo, pa če prevdarimo stanje tlaka, bilo bi skoraj verjetno. Po

ulicah je mnogo štacun z bečkim in teržaškim blagom. Vse so po iztočnem ukusu iz desak zbite. Tu sedi tergovec ves dan, sprejemlje prijatelje in kupce, pa le malokdaj ustane, ker vsaktero blago doseže z rokó.

Džamijo Feradijo imajo Bošnjaci za naj lepšo v vsi Bosni. V zagrajenem dvorišču pred džamijo je vodnjak, iz kterega na več krajih voda teče. Tukaj se umivajo Turci preden gredo v džamijo. Na oglih džamije ste dve ali tri okrogle kapelice, mesto naših rak. Od zunaj je okinčana džamija na priliko starih gerških tempeljnóv s pokrito lopo okoli in okoli, ktero podperajo zidani ali leseni stebri. Džamija je zidana. Sprednji del ali čelo je zlo pisan in okinčan z arabskimi pismenkami. Znotraj je enaka kristjanskim rotundam t. j. okroglim cerkvam. Vratom nasprot stoji oltar t. j. malan pisan zid z arabskimi napisi iz korana, na straneh stojé velike, debele voščene sveče. Na desni in levi ste narejeni po dve uložnici (špranji), v kterih ste na nizkih stoličih dve veliki knjigi, gotovo koran. Naprej na desni stoji visoka kamnita leca s stopnicami; na levi bliže oltarja je druga nizka okrogla leca, na kateri hodža (pop) koran uči. Nad velicimi vrati je narejena galerija, kakor pri nas kor ali pručehnja. Tla so s tepihi pokrite, izpod stropa in od drugod pa visi mnogo svetilnic (lamp), ktere prižgó, kadar je Saba (jutranja molitev), Akšam (četerta molitev zvečer) in Jaci. Okna so kakor v drugih hišah okrogle, zunaj nad džamijo krog kuplje je visok odzgoraj šiljat (špičast) minaret, iz katerega hodža pravoverne kliče k molitvi.

Obiskal sem večkrat s prijatli v Banjeluki kajmakana, kar je toliko, ko pri nas veliki župan. Kajmakan Adem paša je rojen Bolgar iz Arbanaske in govori precej dobro naš jezik. Verlo prijazen je s ptujci, človešk in pravičen s svojimi, zato ga vse rado ima. Njegov dom je, kakor vse turške hiše, lesen z enim nadstropjem. Dvorana, kjer gostove sprejemlje in medžlise (zbore) derži, je precej velika soba na strani z galerijo, kjer stoji raja (kmet), kedar pride pred sodbo ali kaj tožit. Na okrog v sobi so divani, po tleh tepihi, kakor po družih turških hišah. Bilo je uže zvečer po zahodu solnčnem, ko smo prvi pot kajmakana obiskali. Prijezdili smo, ker smo imeli do njega četert ure jezditi. Bil je ravno Ramazan t. j. turški velki post. Ta čas ne smejo Turki ves dan, od zore do mraka, ne jesti ne piti in ne čibuka pušiti. Po solnčnem zahodu, ko s topom ustrelé, nastane Akšam, in na to znamenje se podviza vsak Turk k mizi, in ako se mu ljubi, sme se vso noč gostiti. Ker je uže top počil, smo dobili kajmakana za mizo. Sedel je in ž njim nek bosanski beg. V njuni družbi je bila luda turkinja. Na majhni okrogli mizi je bila sklada in čaše, na drugi dva svečnika, taka, kakor pri nas v cerkvah. Povabil nas je, da naj se usedemo, ko smo ga pozdravili. „Akšam harajlum“ to je: dober ti Akšam. Ker še nikdar nisem bil v gostju pri Turkih, se usedem za mizo po tem, ko si roke umijem. Prijatli moji so se drugam

usedli in pušili. Na mizi ni bilo ne vilic ne nožev; zato sem začel razuzd juhe jemati kar z roko iz skled, ktere sluge gostom okoli nosijo. Bilo je mnogoverstnega jedila, juh, zelenjave, pečenke, močnatih jedi in slednjič kuretine, ktera je posebno Turkom všeč. V čašah je bila mesto merzle vode ali vina neka sladka voda. Umili smo si po jedi sopet roke in postregli so nam s čibukom, kavo in medico. V znamenje posebnega poštovanja so deli na gorečo lulo dišeč les, kar nam je verlo dopadlo. Razgovarjali smo se o mnogih rečeh, o Bosni, o Turčiji, o šegah in postavah; pa tudi šale ni manjkalo z ludo turkinjo, ktera ima pravico, kakor vsaka luda, priti, kadar se ji zljubi in kamor se ji zdi in govoriti, kar ji drago.

Slišal sem prvi pot ta večer petje Jacije. Krasno in žalostno to petje vdarja globoko v človeško serce. Tužni glas hodže iz visocega munara (minareta) v tihem nočnem času ječi po zraku kakor nadzemski zvuk in budi v človeku tihe čudne občute, ktere ga nehoté vlečejo ali k pobožnosti ali resnemu premišljevanju. Res je, da imajo naši kristjanski zvonovi veliko oblast in moč nad človeškimi čuti; ali glas žalostnega petja v tihi noči sega v globočino duše in udarja na naj tanje strune našega serca. Poslušal sem vedno rad hodževo pevanje, ker v glasu njegovem je neko visoko navdušenje, in vsako više navdušenje mora biti človeku sveto.

Ko smo se vernili od kajmakana, so bili vsi munari razsvetljeni na džamijah, in v džamijah je gorelo na stove luč. Ljudstvo je ali v džamijah molilo ali vrelo iz ene v drugo. V času ramazana ni pravega Turka, da bi ne šel na dan po večkrat v svojo džamijo. Po zakonu bi imel ta čas vsak Turk petkrat na dan moliti t. j. 1) na Sabo t. j. o zori 2) na Oele t. j. o poldne 3) na Ikindi t. j. o dveh po poldne 4) na Akšam t. j. po zahodu solnca in 5) na Jaci t. j. dve uri po solnčnem zahodu.

Kerška narodna pesem.

(Poslal J. Črnčič.)

Pojdoh ja va Riku šenicu voziti.	„Čigova si roda i koga plemena?“
Nutri mi govore, da ću se oženit,	„Nit znam koga roda, ni koga plemena,
Daju mi na obir trideset divojčak,	„Rinkinje vele, da sam ukradena,
Mej' njimi bi samo jedna robinjica.	„Da sam ukradena v leti na mekoti,
Pričnem ju ja pitat, by mi (l)jubca byla:	„V slebrnoj zibčici, v zlatnom povojčici,
„Robinjice mila, robinjice draga!	„Da sam ja sestrica Jura Karlovića. —
„Robinjice draga, by mi jubca byla?	„Poj pitat majčicu, s' imel kad sestricu.“
„Prvi put joj rečem, ona me pog'jeda,	„Drago by mi bylo, da si mi sestrica,
„Drugi put joj rečem, ter mi se nasmije,	„Ma by mi još draže, da si mi jubčica,
„Tretji put mi reče: ako mi očemo,	„Mila majko moja, ste mi vy imela,
„Ako mi očemo, i to more byti.“	„Ste mi vy imela kada kú hčerčicu?
Kada se prosahu, strašno zamigaše,	„Ja som ju imela, al mi ukradena,
Kad se rukováhu, strašno zagrmáše,	„Al mi ukradena v leti na mekoti,
Kada se jubjáhu, krvav dož hojáše.	„V slebrnoj zibčici a v zlatnom povojci.“
Prične ju on pitat, od koga je roda:	„To vam je hčerčica a moja jubčica!
„Robinjice mila, robinjice draga!	„Vos svit som obošó, takóve nis' našó,
„By mi mogla znati, čigova si roda,	„Ako ne još jednu, Bukovu sestricu!“

Glasnik literarni.

Živa. Časopis prirodničky. Redaktorové Dr. J. Purkyně a J. Krejčí. V Praze 1857.

Gotovo bi bilo slavenskim literaturam zelo koristno in uspešno, ako bi se po naših časnikih, še marljiveje in natanjčeneje kakor doslej, razglaševale literarne dela vseh plemen slovanskih. Korist bi bila dvojna: prva materialna, ker bi si vedeli naši učeni možjé omišljevati boljših del, tudi v drugih narečjih spisanih, in tako zljajševali njih izdavanje, druga pa duševna ali znanstvena, ker bi v njih zapisane resnice množile obsežek naših vednosti in zlahntile naše misli. Kaj mikavno berilo bi bile oznanila o napredku posameznih slav. plemen v vednostih in omiki, o delavnosti kulturnih zavodov slovanskih, na primer česke matice, serbske matice, zgodovinskega društva v Zagrebu, društva serbske slovesnosti v Belgradu, ruske misije v Pekingu itd., da bi jih nam ne bilo treba iskati po časopisih tujih jezikov. Pa naj se vernem k svojemu namenu in razglasim Slovencom nekoliko verstic o českem časopisu „Živa“, ki ga izdajata Dr. J. Purkyně in J. Krejčí v štireh 6 pol debelih zvezkih štirikrat na leto.

Ako se govori o kakem časopisu, je naj popred treba nekoliko omeniti o njegovem cilju in namenu, ki je znotrajna vez vseh sestavkov, kateri se razglašajo v njem. *Živa*, basnoslovno ime, je namenjena poduku v raznih vedah natoroznanskih. Sostavki so pisani v prostem, ne presuhem, pa tudi ne v preučenem slogu, kakor je najbolj primeren stanju sedanje omike; pisatelji se skoz in skoz ogibljejo tiste mlahave pisave, ki je polna lepih fraz in izrazov, jedra pa prazna. Le škoda, da se nekteri izmed njih premalo ozirajo na lepi slog starih českih spisov, napr. Kemenskiga, Veleslavina, Haranta z Polžic in drugih, kateri je, čeravno nekoliko po latinskem zasuknjen, vendar ljudskemu govoru podobnejši od novočeske pisave. Komur je mar poduka v natoroznanstvu, gotovo se mu bodo tu želje spolnile, posebno če je prinesel seboj že nekoliko elementarnih znanosti natornih. Priporoča se tedaj *Živa* sosebno dijakom, uradnikom in duhovnim, obertnikom in gospodarjem. Po pravici se sme reči, da so priobčeni sestavki prav verstno izdelani; prestavljenih je le malo, pa tudi ti so visoke vrednosti.

Ker bi bilo za Glasnika preobširno, jemati na misel celega blaga, ki je shranjeno v vseh doslej na svitlo prišlih tečajih ali letnikih, naj omenim samo imenitniših reči, ki jih je prinesel peti tečaj (1857). Iz geologije se nahaja v tem letniku dvoje pisov: „*Alpy mocnarství Rakovského*“ od J. Krejčiga, precej obširen popis geognostičnih razmer avstrijskih južnih, srednjih in severnih Planin, in „*Popis geologický Tater i pásem přilehlých*“ od dra Zeissnerja, sedaj profesorja zdravniške akademije v Varšavi. Tak obširen, na lastnih preiskavah osnovan popis severnih in severnovzhodnih planin in gorá, bogatih najzlahnejših rud, mi celó v nemškem jeziku ni znan. Iz rudninstva najdeš lep

sostavek o cinu, izdelan poleg Zippe-jeve „Geschichte der Metalle in iz rastljinstva „*vlakla rostlinná*“, podučno razpravo o raznih vlaknatih rastlinah in njih rabi v človeškem gospodarstvu, ki jo je spisal prof. Balda in troje zanimivih morfologiških razprav dra L. Čelakovskega „*Stromy jehnědokvěté, o rostlinách in soustavy o rostlinných, zvláště podzemních*“; letá poslednja razodeva mnogo izvirnih in globokih misli. Iz živalstva ste zanimivi monografiji „*Datlové*“ (detali) „*dělníci lesní*“ poleg Tschudi-jeve „*Thierwelt der Alpen*“ in „*slavík*“. Dr. Gregerjeva fiziologiška razprava „*o ústrojí dýchacém*“ je kaj izverstno pisana in bode gotovo vsakemu bravecu dopadla. Zanimiv je tudi sostavek dra A. Majera iz mehanike „*podstata strojů*“. Skoro vsem imenovanim sostavkom so pridani v razjasnenje lepi v drevó rezani obrazi. Iz zemljepisa se nahaja v tem letniku „*Avstralien*“ zemljepisna črtica od dra Jana Palackiga, sina slavnega historiografa; dalje „*nej nověji od Rusů opanované krajiny v zemi Amurské, Medvědí polovočka na Slovensku*“ od dra Zechenterja, „*Jardín des plantes*“ v Parizu od dra Em. Purkyně, natanjčen popis naj imenitnejšega botaniškega verta na svetu; življenjepisa *Franca vit. Gerstnerja* in *J. Keplerja*. Kaj važna sostavka ne samo za česko literaturo, ampak tudi za literaturo zgodovine fiziologije sta „*o vznikuťi časopisu Kroku i zaniknutí jeho*“ in „*Podrobné zpravy o mojich starších i novejších literárních, zvláště přírodních pracích*“ od prof. Dr. Purkyně.

Pod imenom *Krok* je izhajal natoroznansk časnik v českem jeziku; vredoval ga je rajni prof. Presl; od l. 1821 do 1840 ga je prišlo na svitlo 13 zvezkov. V njem se je pervikrat rabil česki jezik v spisih znanstvenih; v njem so ustanovljevali potrebno terminologijo, namreč brata Presla botaniško in deloma tudi mineralogiško in kemiško, A. Jungmann lekarsko, Dr. Staněk je pisal o anatomii, Dr. J. Purkyně „*Rozbor chemičny zůbů*“ in „*o fyziologii mlvvy lidské*“. Le nekaj malega — pravi Purkyně — sem se tedaj vdeleževal tega narodnega dela; ptujšina me je zapeljala, kakor nekđaj viteze česke, ki so se klatili po tujih dvorih, da bi si tam pridobili slave in čast in potem šele imena v lastni domovini. Dalje pripoveduje učeni starček, kakó so se shajali česki domoljubi in učeni možjé: rajna Presla, Svoboda, obá Jungmanna in Purkyně, ki je bil tedaj asistent fiziologije v Pragi, in kako so se pogovarjali o raznih potrebah českega jezika. Bili so žalostni časi, ko je še globoko spal česki narod in česka narodnost. Neke nedelje ob sprehodu z J. Preslom in Jungmannom smo govorili o tem žalostnem stanju; sklenili smo povabiti česke domoljube v društvo, ktereга namen naj bi bil kupovati vse knjige in spise, ki v českem jeziku pridejo na svitlo. To je bil prvi začetek današnje matice česke, ki se je kmalu potem osnovala. To nam kaže, v kako tesni zvezi stoji imé „Purkyně“ z začetkom nove česke literature. — V drugem sostavku beremo koj v uvodu premile besede učenega moža, ki pravi: Že od pervega začetka svoje delavnosti na polju natoro-

znanskem (1818), ki se je razvijala tedaj v sredi nemške in evropske javnosti, sem zmiraj želel one dobe za svojo domovino, kedar bi učeni in zvesti sin svojega naroda mogel v njegovem jeziku, ž njegovimi besedami razglaševati to, kar si pridobi po lastni skušnji in s svojim umom ali pa, česar se nauči pri drugih narodih. Sedaj pa, prepričan sem, je prišla ta doba dolgo zaželjena; sklenil sem tedaj, razglaševati v Živi s potrebnimi popravami svoje dela, s kterimi se mi je dalo pridobiti nekaj slave po svetu, da bi se nekaj opravičil pri svojih rojakih.⁴

Razum teh sestavkov obsega Živa za l. 1857 še mnogo drobtinic, književnih oznanil, sporočil o novih iznajdbah in napredkih v natornih vednostih, i. d. t. Trem poslednjim zvezkom se je pridevalo še dvojce doklad „Průmyslník“ in „Domáci lékař“. Vrednika sta prof. Balda in Dr. Podlipski. Verh tega so prejeli lanski naročniki za polovično ceno prelepo knjigo „Horopísni obrázi pražské okolice“ od Krejčiga in dra Kořiskyga, ktere je po natori risal in v kamen vrezal česki umetnik Herold. Vsak obraz kaže edno značajnih krajin mestne okolice; posebno jasno so narisane skale in lega zemlje. Zbudili so ti obrázi veliko pozornost vseh učenih ljudi; tudi zanaprej misli vredništvo kaj enakega pridevati svojemu časopisu.

Celi letnik šteje 384 strani v največi osmerki; cela oblika je prav čedna in lična. Naročnina za celo leto s poštnino vred znaša 3 gld. 36 kr.; udje matični ga dobivajo za polovično ceno. Razglasili smo ta časopis Slovencom, da bi mu tudi med nami pridobili nekoliko naročnikov in bravcov, nekaj pa za tega voljo, da bi Slovenci zvedili, kako verlo se obnašajo naši bratje Čehi na polju znanstvenem.

V. J.

* G. J. Vondraček je dal na svetlo — kakor pišejo „Pražské noviny“ — v českem prevodu nekoliko izbranih pesem Ovidovih in Katullovih in nekoliko drugih vzeti iz anthologije gerške pod naslovom „Ovid a Catull“. Prav lična knjižica v almanahovi obliki šteje 111 strani in obsega kratko življenjepisje Ovidija Nasona in Katulla in nekoliko besed o anthologii gerški, potem prevode 8 večih pesem Ovidovih, sosebnó iz njegovih metamorphos, in nektere elegije, dalej nekoliko pesem Katullovih in iz gerške anthologije s potrebnimi razjasnjenji. — Pri tej priložnosti naznanjamo, da prestavlja *Ovidove prelepe metamorphose* naš rojak prof. M. Valjavec v Varaždinu tudi v slovenski jezik. Če že ni, bo cela prestava v kratkem doveršena. V poslednjem listu smo podali začetek te pesmi Slovencom za pokušnjo.

* „Mačica serbska“ v Budišinu je izdala — kakor naznanja *měsačny přídavek k serbským novinám* — 17. zvezek svojega časopisa in je sklenila, vsakega pol leta poslati enak zvezek na svitlo. Obsega „Zřymské wobrazy“ in „dzesač spěwů“ od Seilerja. G. Jenž nadalčuje svoj pis „Jan Mikal Budař a jeho wotkazanje“, v kterem govori o življenju tega velikega dobrotnika serbskega ljudstva in razglašuje njegovo

oporoko v nemškem tekstu in v serbskem prevodu. Dalje nahajaš v tem zvezku „Wustawki belletristiskeje sekcije“ in „Žiwjenjopisne listki“ od M. Hornika.

* „Sedmica“ naznanja, da je v Atinjah na svitlo prišla zbirka *historičnih virov o bizantijski carevini* od 8. do 10. stoletja od Spiridiona Zampelija pod naslovom „Etudes Byzantines“. Izdatelj je zgodovinskemu svetu že znan po različnih delih o povestnici svojega naroda v srednjem veku, o novogerskih narodnih pesmah kakor tudi po bogati zbirki novogerskih narodnih pesem. Knjiga velja 10 drabem in šteje 800 strani.

* „Školski list“, ki bo izhajal v Novem Sadu v Medakovičevi tiskarnici, vsak teden na celi poli, bo vredoval učitelj Gj. Rajković. Pri našal bode raznih reči, ki jih je treba učiteljem ali učencem v narodnih šolah. Veljal bode za pol leta s poštnino vred 2 gld. — „Mali riečnik“, ki ga je sestavil P. G. Parčić, je še prišel na svitlo. Šteje 27 tiskanih pol in velja 2 gld. 30 kr.

* „Dzienik literacki“ je prinesel tele literarne novice: P. A. Stanislavski, profesor na vseučilišču Harkovskem, je preložil v verzih Dantovo „Comedijo božjo“. — G. Marcinkiewicz v Minsku je izdal v beloruskem narečju nekoliko del, z latinskimi pismeni tiskanih. Zdaj prestavlja v belorusko narečje Mickiewičevo pesem „Pan Tadeusz.“

Glasnik iz domačih in tujih krajev.

Iz Varaždina. *M. Kračmanov.* — Ker je Glasnik rekel, da bo prijemal odgovore na „pitanja društva za jugoslavensku poviestnicu i starine,“ tedaj mu pošiljam nekoliko drobtinic in to pripovedke o vilah.

1) *Odgovor na pitanje 25.* Pred enim mescom ali kaj mi je neki dijak iz Voče to le pravil: „Blizu Voče četiri vure od Varoždina je jedna pečina, koja se zove Vindija. Ona je velika, vekša neg ikoja cirkva vu Varoždinu, i akorat je takva, kak jedna cirkva i tak je lepa, kak bi bila iz kamena zezidana i lepo pofrajhana. Tam je kajkakvih pisem, koja su bog znaj koji ljudi napisali. Takajše je tam jedna menša luknja vu ovu vekšu pečinu, tam sedi jeden kralj, koj ima mustače, da mu dvanajst puti okol stola su omotane. Iz vekše jame kaple voda i kak na tla pade, mam se v kamen pretvori (?). Tam su predi Vile stanuvale, i či je koja žena štela lepo peču našitu imeti, samo je tam dela peču na tenjir i poleg vu lonec mleka i onak tam pustila. Vu večer su Vile lepo mleko zele i pojele, a za mleko su ji onu peču našile. Do drugoga jutra je več bila peča lepo našita i onda si ju je mogla žena zeti. I takaj je bilo više puti čuti, kak su lepo popevale, kolo igrale i tak na dalje. Za tem šteli su ove Vile od onud preterati a nisu znali, kak bi je preterali, i naj zadnič počeli su z biči pukati i s puškami strelati, i onda su odišle. Iz ove pečine ljudi od vnoği stran su došli po zemlju, ar je bila jako črna i dobra za vrte, i vozili su nju na svoje vrtove i na nju kaj-

kakvo bilje sadili. Kad su ju kopali, nahadjali su kajkakvo oružje nutri: vuzde, koje su Vile na svojih konjih imele, nože, s kimi su si kaj rezale, vilice, kopače, podkove od njihovih konj, i tak na dalje.“ — (Dozdaj še nisem imel prilike, da bi bil šel gledat te pečine in kaj več pozvedil o njej.)

2) *Odgovor na pitanje 24.* Neki drugi dijak mi je tole pravil: „Tak je bil jemput jen dečec z ocom i drugimi ljudmi na paši pri Karlovcu. Tam jih je noč zastigla, i morali su s konji na polju ostate. Kad bi vre večer bil, poslal je otec sina, da konje zavrne, a na onoj isti senokoši bile su četiri velike vrbe, na kojih su Vile saki večer svoje veselje delale i muziku i tance. A kad bi ov dečec do vrb došel, začuje muziku i prestraši se tak, da je nikam ni mogel. A kad bi opet drugi dan ov isti dečec tam na pašu došel, videl je pak, kak se Vile veseliju. Dojde k ocu i veli: gledite, japica, kak se tam one ženske veseliju. Otec veli: gde ti to vidiš? Gde? tam gori. Ja ne vidim nigdi nikaj. — I tak na onih vrbah bili su vrhunci skup zvezani i se listje strgano. — Ljudi povedaju, da človek, gda čuje Vilu pevati, naj jeden drugomu na noge stane, onda vidi Vilu. —

△ *Iz Dunaja. 1. septembra.* Tukaj se pripravljajo jako skerbno za veliki zbor jezikoznanski, ki mu bo predsedoval slavni naš Miklošič, ki je spisal spet nov izversten spis: „Bildung der nomina im altlovenischen.“ (Drugi pot kanim od tega obširnega izdelka, ki je natisnjen v IX. zv. spominskih pisem (denkschriften) cesarske akademije Dunajske, ki se pa tudi posebi prodaja, kaj več povedati. Tudi ima že za natis pripravljen slovníček jezika slovenskega, kakor govore Slovenci okoli Šoprona na Ogerskem. Ščim dovoli svetli cesar, da se smejo jezikoznanci tukaj sniti, mahom mislijo to razglasiti in napovedati dan, kdaj se začne imenovani zbor, ki bo v dvorani akademijski, ali bo jim se, da ne bi bila premajhina. Odločeni so pa zato 3 dnevi: 25. 26. in 27. dan tega mesca.

Ni davno tega, da sem bil na ladanju v nekem kraju blizo Dunajskega mesta. Bilo je ondi ravno „proščenje“ (tako pravijo ob Kolpi senjmu t. j. cerkvenemu žeganju). Grede po cesti z družčino vred zaslišimo piskanje in ugledamo, kako pleše svet na velikem vertu poleg kerčme po travi, sukaje se in vriskaje, da nikdar takega. Pojdimo gledat, kakova je ta „Wiener gemüethlichkeit,“ veli nekdo izmed družčine. Hajd'! hajdi! Ali ko pridemo na vert in naslušamo, vidimo, da so možki v gosposkih sukajah sami Čehi (rokodelci), ženske pa tudi same „česke holke.“ Dolgo smo jih gledali in poslušali, pa ni zinila živa duša drugači kot po česki — razun tega, kar so velevali natakarnjem. — Glej, to ti je „Wiener gemuethlichkeit“! Jako me je veselilo, da so govorili vsi vkup do malega prav čisto brez ptujih besed. Malo pozneje smo se namerili na drugem vertu na gosposko rodovino, ki je govorila tudi vsa in neprenehoma prav lepo in kerhko po česki, dasi živi tukaj že veliko let — ne tako, kakor se pogovarjajo

slovenska gospoda: Ali bojo šli *) jutr' na Roženpoch; nej pridejo, nej; aber bringens' auch die Mici mit; jez bom tud' svoj'ga Pepčka pripeljala; **) bojo vid'l', de se b'mo prav dobr' unterholtal'. „Tako dragi bratje, pa ne govore le naše gospe, — tudi gospodje. — Nismo si sami krivi, da se je godilo tako doslej; odvadimo se pa poslej le-te gerde navade, zavoljo ktere se nam drugi posmehavajo.

Verli naš g. Cigale je že spet na Dunaju zdrav in vesel. Slovnik bo rastlel tedaj spet naglo kakor kvas. Zdaj je že T na versti.

Iz Maribora, mesca avgusta. J. M. — Dragi Glasnik! prinesi tudi ti kratek popis imenitnega praznika, ktereга so naše latinske šole obhajale 2. dan t. m. Res da so popisale že „Novice“ vse slovesnosti, pa mislim, da ne bo odveč, ako tudi ti svojim bravcom prineseš zelen listič, saj so vesele novice na polju domorodnem za slovenskega domorodca kaj redke cvetice. Da je pa ta dan bil res vesel praznik tudi za slovenskega domorodca, se je vsakteri pričujočih sam lahko prepričal, ko je vidil enakopravnost milega slovenskega jezika, ki se je krepko glasil v sred raznih tujih glasov in marsiktereга zasmehovavca domačih reči navdal z občudovanjem do kreposti in blagoglasja svojega govora.

Že pred ta dan, v nedeljo popoldne, so jeli romati od vseh strani prelepe štajerske Slovenije gosti v naše prijazno mestice, kakor pobožni romarji na kako božjo pot. Poslal je Gradec namestnike svojih latinskih šol, ni zaostal sobratni Celj s svojimi vošili k stoletnemu rojstnemu dnevu našega učilišča; junaški Zagreb, belo Ljubljano, starodavni Celovec in sosednji Varaždin so spodobno nadomestovali učenci, ki so semkaj prihiteli. Prihajali so duhovni in posvetni gospodi, da bi svoje serčne vošila prinesli učilišču, na katerem so prejeli perve svoje produke. Gimnazijalno poslopje in cerkev svetega Alojzija ste se praznično oblekli, da bi spodobno sprijeli svoje častivce. Bandera raznih barev v oknih so ferfrale v večerni sapi; zeleni in rožni venci, darovi mariborskih gospodičen, so kinčali okna in vrata; tanke breze, v lepih rajdah stoječe, so služile za častno stražo gimnaziju ob njegovi stoletnici. Cerkev svetega Alojzija so bile slovenske deklice iz Šenpeterske fare po prijaznem prizadevanji visoke časti vrednega gospoda Marka Glazer-ja, fajmoštra v bližnjem Šenpetru, prav čedno in vkusno z zelenimi venci ozaljšale, in tako je bilo vse pripravljeno za prihodnji praznik. Celo mestice je bilo vse nekako bolj gosposko.

Jutro drugega avgusta napoči; pa vse obnebje je bilo oblačno in obilen dež je vlijal iz oblakov na praznično mesto, kakor bi hotlo

*) pojdem — eš — . . . letá ostanek stare oblike prihodnega časa je potihnil med našo gospodo malo da ne že povse. — Pis.

**) prinesiti (za ta pomen) vendar — čast Bogu! — še ne pravijo. Pis.

tudi nebo poslati svoje vošitelje k lepemu prazniku. Ob sedmih zjutraj se snidejo vsi deležniki tega praznika, deloma v gimnaziju, deloma v prijazni cerkvi sv. Alojzija. Zvon zapoje in vsi se podajo v cerkev. Gospodi uradniki v uniformah, srenjski namestniki in tuji gosti se podajo na odredjene prostore in ravno tako šolska mladina z učitelji. Cerkev je bila skoraj natlačena. Zdaj zadoni pobožna pesem: „Pridi sveti duh“ in po dokončani pesmi stopi naš goreči in izurjeni govornik *Davorin Terstenjak* na prižnico, razloži v krepkem, izverstno izdelanem govoru pomembo današnjega praznika, važnost gimnazialnega uka, neobhodno potrebo uzajemnosti domače in šolske izreje, izreče serčno hvalo vsem podpornikom in dobrotnikom našega učilišča in pošlje zadnjič gorečo prošnjo k Bogu za srečo in blagostanje učilišča in njegovih podpornikov. Ginljivo je bilo slišati, ko se je gospod govornik obernal k nekdanjim učencom našega gimnazija, zdaj že sivolasim starčekom in jih opomnil velike sreče, da so doživeli denašnjega praznika posebno pa, ko je ogovoril starašino izmed njih, osemdeset in šest let starega gospoda Dr. *Wartinger-ja*, dosluženega arhivarja v Gradcu. Pač je bilo malo oči suhih: in starček sivih las, pa še vedno krepak na duši in telesu je pri slovesu djal, da je ta dan naj lepši njegovega osemdeset in šestletnega življenja.

Zdaj pristopijo visokovredni dekan in mestni fajmošter, g. *J. Pichler*, k oltarju in so obhajali slovesno božjo službo, pri kateri so jim stregli duhovni gospodi, ki so bili nekdam učenci mariborskega gimnazija. Pela se je „missa pro populo“ izverstno sestavljena od českega umetnika Kroupa pa tudi izverstno peta od naših učencev, ktere je v petju dobro izuril g. *J. Miklosič*, učenik mariborskih nemških šol. Zadnjič se je še zapelo „Te deum laudamus“ in cerkvena slovesnost je bila končana.

(Konec prihodnjič.)

Iz Ljubljane. Bl. Ššk. — Letašnji program tukajšne višje gimnazije nam naznanja, da je bilo v pretečenem šolskem letu v vseh osmih latinskih šolah 535 učencev; med temi po narodnosti 420 Slovencev, 112 Nemcov, 2 Laha in 1 iz vroče Arabije (zamurec Jože Jeran — Krajnski.) Ker se jih je za prva dva razreda več oglasilo, kakor jih sme po postavi v eni sobi biti, so morali za omenjena razreda verstnice (Parallelclassen) napraviti.

Učencov, poterjenih in namestovavnih, je bilo z gosp. direktorjem vred 16, med katerimi jih je 6, ki so v raznih razredih slovenščino učili.

Na mestu visokoučenega, vsem Slovanom slavnoznanega gosp. prof. *Metelkota* so mladi duhovnik gosp. *Jož. Marn* začasno učili slovenski jezik v sedmi in osmi šoli; bili so pa zraven drugega uka tudi učenik proste slovenščine za Neslovence. Pokazali so ta gospod, da jim je jako mar za slovenščino in da so tudi vreden naslednik visokoučenega gospod *Metelkota*. Posebno za razlago zgodovine slovstva slovenskega v osmi šoli smo jim vsi abiturienti iz serca hvaležni.

* Letošnji letopis Varaždinskega gimnazija kaže, da je bilo na koncu šolskega leta 197 javnih učencov; med njimi je bilo 138 Horvatov, (od teh 77 iz mesta Varaždina), 39 Slovincov, 15 Ogrov in pa 5 Čehov. Zraven navadnih predmetov se je učilo še: laški in pa staroslovenski jezik. Staroslovenski je učil prof. Žepić po dr. Miklošičevi slovnici, prevajalo se je iz Ostromirjevega evangelija, po Hankovi izdaji, evangelije sv. Matevža. Letopis ima dva sostavka, enega od prof. Bračko-ta: prinesek k Homerovi metriki; drugega od prof. Valjavca: osem narodnih pesmi iz Predvora na Gorenskem za pokušnjo, kako se slovenski govori okoli Predvora, s kratkim vodom bolj poglobljnih pravil o glasoslovju tega narečja, ki je posebno zanimiv za slovenske jezikoslovce. Taki in enaki spisi so kaj primerni za šolske letopise. Tudi to nas je navdalo z velikim veseljem, da je vsaj eden sostavek pisan v milem maternem jeziku. — Letopis niže realke in glavne šole pa kaže, da je bilo na koncu šolskega leta učencov na realki 82, v glavni šoli pa 390; v nedeljsko šolo jih je hodilo 357; národnost učencov ni zaznamljena, in vendar bi to za statistiko kolikor toliko dobro bilo. —

* Bolgarske novine „Caregradski vestnik“ naznanjajo, da je bila v bolgarskem mestu Plovdinu založena šola sv. Cirila in Metoda za odgojo učiteljev in duhovnov bolgarskih. Letašnji preskušnji so bili pričujoči metropolit in konsuli. Učenci se podučujejo v katekizmu, aritmetiki, geometriji, fiziki, matematiki, zemljepisu, zgodovini, prirodopisu, v bolgarskem, turškem in greškem jeziku.

Vganjka.

(Spisal Fr. Cegnar.)

132. Vsak dan - sodim - ti na mizo hodim.	432. Njivo obdelujem, 238 podeljumem.
45123. Čoln me ima, parnik pa me nima.	3152. Zmir tovoril, enkrat le govoril.
251,4589 in 8529. Gozd zeleni govori o meni.	319. Hudo pikam kamor želo vtikam.
12749. Sadje sladko gre skoz gerlo gladko.	3129. Kosec nosi me ko travo kosi.
296. Cvetje plavo daje ti svečavo.	672. Iz korita hodim gnojiti žita.
254. Tresem grivo po puščavi sivo.	69274. Trem jezove in odnašam rove.
6879. Živim siromaka in veljaka.	123456789. Brez števila sem otrok redila.

Zastavica v 1. listu vganjena: Ma-ti-ček.

 Okoli 50 iztisov Glasnika 1. in 2. zvezka imamo še pripravljenih.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.